

мость фактора s_{ij} . Весомости групп и факторов могут быть получены путем экспертного оценивания.

Проведенные автором исследования подтвердили возможность повышения эффективности управления предприятиями отрасли на основе предложенного подхода.

Литература:

1. Pekkari B. Welding or joining in the future // BID ISIM.- 2004.- № 2.- P.2-7.

2. Welding production of Ukraine in 1990 – 2006 (economical-statistical review) / Ed. By A.A. Mazur // Kyiv – E. O. Paton, Electric Welding Institute, NASU, 2007. – 53 p.

3. Бернадский В. Н., Маковецкая О. К., Мазур А. А. Сварочное производство и рынок сварочной техники в современной экономике // ИЭС им. Е.О.Патона НАН Украины / Автоматическая сварка. – 2007. – №1. – С. 44-49.

4. Економічна діагностика і оцінка господарської діяльності у стратегічному управлінні будівельними організаціями: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.03 [Електронний ресурс] / О.П. Закорко; Київ. держ. техн. ун-т буд-ва і архіт. – К., 1999. – 20 с. – укр.

5. Економічна оцінка і регулювання ефективності інноваційних підприємницьких проектів: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 [Електронний ресурс] / Н.О. Шпак; Держ. ун-т "Львів. політехніка".

Олег Гадзевич, к.е.н., доцент

Мирослава Кулинич, к.е.н., доцент

*Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

ОБЛІК ПАТЕНТІВ НА ТОРГІВЛЮ

Для українського бізнесу патентування давно вже стало звичним явищем. У більшості магазинів, кіосках на видному місці висить патент або його копія. Складається враження, що патентуванню підлягає майже усе.

Згідно з Законом України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (далі – Закон про патентування), торговим патентом називається державне свідоцтво, що підтверджує право суб'єкта підприємницької діяльності займатися зазначеними цим Законом видами підприємницької діяльності [1].

Плата за торговий патент є самостійним загальнодержавним податком, однак її облік істотно відрізняється від обліку інших податків. Річ у

тім, що згідно з п. 16. 3 Закону про податок на прибуток на вартість придбаних торгових патентів зменшується податок на прибуток, отриманий від діяльності, що підлягає патентуванню [2].

Перелік видів підприємницької діяльності, для здійснення яких необхідно витратитися на патент, зазначено в п. 1 ст. 1 Закону про патентування. До них, зокрема, належать:

1) торговельна діяльність за готівкові кошти, а також з використанням інших форм розрахунків та кредитних карток на території України;

2) надання побутових послуг за Переліком незалежно від форми розрахунків;

3) діяльність з обміну іноземної валюти в пунктах обміну;

4) надання послуг у сфері грального бізнесу.

Практично на деяких підприємствах готівкові розрахунки з клієнтами становлять дуже невелику частину фінансових операцій. З погляду патентування такий факт не має ніякого значення. Підприємцю доведеться придбати патент навіть у тому разі, якщо з кожної тисячі клієнтів готівкою розраховуються тільки один чи двоє. При цьому зиск від роботи з такими клієнтами може виявитися набагато меншим за витрати на одержання патенту (беручи до уваги також витрати часу та систематичний контроль податкових органів). Найпростіший вихід з такої ситуації – відмова від обслуговування клієнтів, які розраховуються готівкою, або ж укладення договору про приймання готівкових платежів від клієнтів з банком.

Ведення діяльності, що патентується, потребує особливого порядку обліку. Він регламентується Положенням про бухгалтерський облік фінансових результатів від здійснення операцій, що підлягають патентуванню [3]. Облік плати за торговий патент ведеться на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів». Для цього доцільно відкрити відповідний субрахунок. Вартість патентів, дія яких припадає на певний період списується на витрати звітного періоду. Попередня плата за торговий патент в тому звітному періоді, за який вона сплачена й до якого відноситься дія патенту (місяць, квартал), списується з рахунку 39 у дебет рахунку 641 «Розрахунки по податках і платежах».

Якщо протягом звітного періоду, для ведення діяльності протягом якого був придбаний торговий патент, підприємство не має зобов'язань перед бюджетом зі сплати податку на прибуток або їх недостатньо, то після закінчення цього періоду витрати (або їх частина) з придбання торгового патенту визнаються адміністративними витратами підприємства, згідно з пунктом 18 П(С)БО 16, і не визнаються у податковому обліку [4]. У зв'язку з цим постає питання: де взяти з даних бухгалтерського обліку суму, що зменшить податок на прибуток за підсумками року? Суми, що враховуються на рахунку 92, є витратами періоду та підлягають списанню на

рахунок 79 «Фінансовий результат» в тому звітному періоді, в якому вони були здійснені, тобто за підсумками року цю суму відстежити за даними бухгалтерського обліку практично неможливо.

Доцільнішим є варіант із роздільним обліком податку на прибуток і вартості сплачених торгових патентів. Оскільки плата за торгові патенти та податок на прибуток – різні види платежів до бюджету, то нараховану суму податку на прибуток варто відображати по кредиту субрахунку 641 тільки в «чистому» вигляді, тобто вже за винятком вартості патентів, а вартість патентів списувати на витрати в тому місяці, в якому вони фактично використовувалися. Єдиним недоліком даного методу є відсутність даних у бухгалтерському обліку щодо вартості патентів за підсумками року, але ці дані можна взяти з Додатка до декларації з прибутку підприємства.

Відповідно до змін, внесених до Закону про прибуток, підприємствам слід визначати податок на прибуток окремо для кожного виду діяльності, що підлягає патентуванню, та окремо розраховувати податок від іншої господарської діяльності. Виникає питання: чи варто взагалі боротися за ці невеликі суми патентних платежів? Слід врахувати, що держава не зарахує вартість сплачених патентів у рахунок погашення податку на прибуток від іншої (безпатентної) діяльності. Проте, якщо окремий облік не вести правильно, в кінцевому можна отримати за одним видом діяльності одну суму збитку, а за іншим – таку ж суму прибутку. Податок на прибуток з цього загалом нульового результату держава вимагатиме в такій сумі, яка може виявитися значно вищим за суму патентів.

На перший погляд облік патентів видається складним та трудомістким. Однак, якщо розібратися та правильно налагодити ведення обліку видів діяльності, що патентуються, у підприємства облікових проблем не виникне.

Література:

1. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності: Закон України [Електронний ресурс]: за станом на 23 берез. 1996 р. – Режим доступу з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=98%2F96-%E2%F0>.
2. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України [Електронний ресурс]: за станом на 28 грудня 1994 р. – Режим доступу з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94-%E2%F0>.
3. Про затвердження Положення «Про бухгалтерський облік фінансових результатів від здійснення операцій, що підлягають патентуванню» [Електронний ресурс] / наказ Міністерства фінансів України від 15 серпня 1996 р. № 169. – Режим доступу з: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0475-96>
4. Витрати [Електронний ресурс]: положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №318. – Режим доступу з: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0027-00>